

βάσανο

βάσανο, το, ουσ. [<μσν. βάσανον <αρχ. ή βάσανος (= δοκιμασία)], το βάσανο. **1α.** η σκοτούρα, η στενοχώρια, η μεγάλη ψυχική ή σωματική ταλαιπωρία: «δεν υπάρχει μεγαλύτερο βάσανο απ' τη φτώχεια και την αρρώστια». (Λαϊκό τραγούδι: *ω, πόσο **βάσανο** μεγάλο το βάσανο είναι της ζωής*). **β.** οτιδήποτε προξενεί σκοτούρα, στενοχώρια, ψυχική ή σωματική: «όλη του η ζωή γενικά ήταν ένα βάσανο || είναι μεγάλο βάσανο ν' ακούς κάθε μέρα το θόρυβο απ' το γειτονικό μηχανουργείο || δεν υπάρχει πιο μεγάλο βάσανο απ' το ν' αγαπάς και να μην αγαπιέσαι || παιδί είσαι εσύ ή βάσανο;». (Λαϊκό τραγούδι: *λέω πως δεν πάει άλλο, είσαι **βάσανο** μεγάλο*). **3.** (στη γλώσσα της αργκό με συναισθηματική φόρτιση) η γκόμενα, η ερωμένη, το βασανάκι. (Λαϊκό τραγούδι: *γιατί σε θέλω σπλάχνο μου ολοτελώς δικιά μου κι αλίμονο, βρε **βάσανο**, σ' όποιον βρεθεί μπροστά μου*). **4.** στον πλ. **τα βάσανα**, οι στενοχώριες, τα προβλήματα, οι σκοτούρες της ζωής: «είναι πολύ προβληματισμένος, γιατί έχει πολλά βάσανα». (Λαϊκό τραγούδι: *μαζί στα πρώτα **βάσανα** στα πρώτα καρδιοχτύπια, μαζί μας πρωτοζήσαμε τα πρώτα μας ξενύχτια*). (Ακολουθούν 16 φρ.)·

- από μικρός στα βάσανα, λέγεται για άτομο που από μικρή ηλικία βγήκε στη βιοπάλη ή παντρεύτηκε: «ο τάδε είναι από μικρός στα βάσανα, γιατί έμεινε νωρίς ορφανός || παραξενεύεσαι που είναι τόσο μικρός κι έχει ήδη τρία παιδιά, αλλά σου διαφεύγει πως μπήκε από μικρός στα βάσανα». Πρβλ.: *της φάμπρικας ανάσανα το μαύρο της καπνό και μπήκα μες στα βάσανα από παιδί μικρό* (Λαϊκό τραγούδι)·

- αραμπάς με κατρακύλια, βάσανα που 'χ' η αγάπη, βλ. λ. [αραμπάς](#)·

- δουλειά είν' αυτή ή βάσανο! βλ. λ. [δουλειά](#)·

- μ' έφαγαν τα βάσανα, με εξουθένωσαν, με κατέβαλαν: «μη με βλέπεις τώρα που μ' έφαγαν τα βάσανα. Κάποτε ήμουν ακμαίος και ζωτικός»·

- με γονάτισαν τα βάσανα, με εξάντλησαν, με κατέβαλαν: «πώς να μη με γονατίσουν τα βάσανα, που χρόνια τώρα σέρνομαι μέσα στη φτώχεια!»·

- με δέρνουν τα βάσανα, υποφέρω ψυχικά, βασανίζομαι, ταλαιπωρούμαι από στενοχώριες και δυσκολίες: «χρόνια τώρα με δέρνουν τα βάσανα και δεν μπορώ να δω άσπρη μέρα». Στον τύπο *με δέρνουν κάτι βάσανα!* επιτείνουμε την έννοια και η φρ. κλείνει πολλές φορές με το *μα τι βάσανα(!)*·

- με κόπους και με βάσανα, ύστερα από επίπονες προσπάθειες, από μεγάλες δυσκολίες: «σπούδασα τα παιδιά μου με κόπους και με βάσανα»·

- με (τα) χίλια βάσανα, με πάρα πολλές προσπάθειες, με πάρα πολλές δυσκολίες: «μπόρεσα κι εγώ με τα χίλια βάσανα να χτίσω ένα σπιτάκι στην εξοχή»·

- με τσάκισαν τα βάσανα, με κατέβαλαν, με εξουθένωσαν: «τα τελευταία χρόνια με τσάκισαν τα βάσανα»·

- μετά πολλών κόπων και βασάνων, βλ. φρ. *με κόπους και με βάσανα*·

- μπαίνω στα βάσανα, **α.** υποβάλλομαι σε ταλαιπωρίες, σε στενοχώριες: «ασχολήθηκα με μια δουλειά που δεν την ήξερα και μπήκα στα βάσανα». (Λαϊκό τραγούδι: *έναν κι εγώ αγάπησα το μέλλον μου για να 'βρω πού το 'ξερα η άμοιρη **στα βάσανα πως θα 'μπω***). **β.** παντρεύομαι: «μου φαίνεται πως έφτασες πια σε ηλικία να μπεις κι εσύ στα βάσανα». Από το ότι με τη δημιουργία της οικογένειας υποβάλλεται κανείς σε ταλαιπωρίες και στενοχώριες·

- περνώ βάσανα, βασανίζομαι, ταλαιπωρούμαι: «μην κάνεις αστεία μαζί του, γιατί, ύστερα από το δυστύχημα του γιου του, περνάει βάσανα ο καημένος». (Λαϊκό τραγούδι: *έτσι το θέλει η τύχη μου **βάσανα να περνάω**, όλοι γλεντούνε στη ζωή και εγώ τη λαχταράω*)·

- περνώ του λιμανιού τα βάσανα ή τραβώ του λιμανιού τα βάσανα, βλ. λ. [λιμάνι](#)·

- περνώ του λιναριού τα βάσανα ή τραβώ του λιναριού τα βάσανα, βλ. λ. [λινάρι](#).

- τέλειωσαν τα βάσανά μου, έκφραση ανακούφισης, όταν ύστερα από πολλή προσπάθεια και κόπο φέραμε σε πέρας ένα έργο ή όταν μετά από πολύ καιρό απαλλασσόμαστε από κάτι που μας προξενούσε ενόχληση ή δυσφορία: «παρέδωσα χτες τη δουλειά που είχα αναλάβει κι έτσι τέλειωσαν τα βάσανά μου || τέλειωσαν τα βάσανά μου, γιατί έφυγε, επιτέλους, η πεθερά μου απ' το σπίτι».

- το 'χω μεγάλο βάσανο, μου προκαλεί έντονη στενοχώρια, μου έχει γίνει έμμονη ιδέα, έμμονη σκέψη: «το 'χω μεγάλο βάσανο αυτό το παιδί, γιατί έγινε κοτζάμ παλικάρι και δεν τακτοποιήθηκε ακόμα σε μια μόνιμη δουλειά».

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας